

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะและผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในชนบทจังหวัดร้อยเอ็ด ต้องงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ระดับความรู้ ทักษะและผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และผลการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกลุ่มเป้าหมายกับตัวแปรต่าง ๆ โดยมีประชากรที่ศึกษาครั้งนี้จำนวน 426 คน ร้อยละ 85.2 จากจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 500 คน ความเป็นการศึกษาแบบสำรวจ (Survey Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

ตอนที่ 3 ทักษะของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต้องงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง และได้มาแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เอส ที เอส เอส พีซีบวก (SPSS PC+)

ของภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหา

ค่าร้อยละ มีดัชนีเลขคณิต มีพื้นฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์ของ ความรู้

ทักษะ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข กับตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้ ไคสแคว์

(Chi-Square Test) Student's t-test และ F-test ทดสอบ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ

5 % หรือ .05 แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยทำให้ทราบถึงระดับความรู้ ทักษะและผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในชนบทจังหวัดร้อยเอ็ด ต้องงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า รวมทั้งทราบความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนมากเป็นผู้หญิง ร้อยละ 62.9 ชาย ร้อยละ 37.1 สถานภาพสมรสส่วนมากมีคู่ ร้อยละ 74.2 รองลงมาโสด ร้อยละ 23.5 ผู้ที่มีสถานภาพสมรสคู่ขึ้น ส่วนมากรับราชการกระทรวงอื่น นอกจากกระทรวงสาธารณสุขและอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 68.3 และรับราชการกระทรวงสาธารณสุขร้อยละ 31.6 เจ้าหน้าที่ส่วนมากพักในบริเวณสถานอนามัยร้อยละ 62.9 พักนอกสถานอนามัย ร้อยละ 37.1 สำหรับผู้ที่พักนอกบริเวณสถานอนามัยนั้น ส่วนมากอยู่ห่างออกไป 0-10 กม. ร้อยละ 76.6 มีผู้อยู่ในอุปการะ ร้อยละ 59.9 และคนในอุปการะส่วนมากมี 1-2 คน ร้อยละ 85.1 เจ้าหน้าที่เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ถึงร้อยละ 99.6 วุฒิการศึกษาเดิมมีมีจำนวนไล่เรียงกันมากที่สุดคือ มดขรรค์ รองลงมาคือเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน พนักงานอนามัยและพยาบาลเทคนิค คิดเป็นร้อยละ 28.1, 26.1, 24.4 และ 21.4 ตามลำดับ

หนังสือและวารสารทางวิชาการที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชอบอ่านตามที่กำหนด ให้เลือกส่วนมากชอบอ่าน บันทึกสาธารณสุข ร้อยละ 25.6 หมอชาวบ้าน ร้อยละ 25.4 และจดหมายข่าว ผส.อสม. ร้อยละ 21.8 การได้ศึกษาต่อเพิ่มเติมจนสำเร็จหลังจากจบการศึกษาเดิมมีทั้งหมด 71 คน ได้ศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ในจำนวนที่ไล่เรียงกันมากที่สุดคือ สาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต วิทยาศาสตร์บัณฑิต พยาบาลเฉพาะกาล และสาขาอื่น ๆ คิดเป็น ร้อยละ 29.6 , 26.8, 22.5 และ 21.1 ตามลำดับ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันส่วนมากเป็นเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ร้อยละ 77.5 และเจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข ระดับ 4-5 ร้อยละ 22.5 รายได้เมื่อเทียบกับรายจ่าย ส่วนมากจะไม่พอใช้จ่าย ร้อยละ 54.4 พอใช้ ร้อยละ 40.4 และมีเพียงร้อยละ 5.2 เท่านั้นที่เหลือเก็บ

การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขส่วนมากทำร่วมกัน ร้อยละ 72.8 ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2533 มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้เข้าอบรมเรื่อง โรคพิษสุนัขบ้า 1-2 ครั้ง ร้อยละ 17.2 และไม่ได้อบรมเลย ร้อยละ 80.8

สถานอนามัยส่วนมากมีเจ้าหน้าที่ประจำ 3-4 คน ร้อยละ 86.7 เงินเดือนของ เจ้าหน้าที่ส่วนมากอยู่ในช่วง 4,000 - 6,000 บาท ร้อยละ 56.1 รองลงมาอยู่ในช่วง 2,000 - 4,000 บาท ร้อยละ 25.8 ระยะเวลารับราชการส่วนมากอยู่ในช่วง 1-10 ปี ร้อยละ 69.2 และระยะเวลาปฏิบัติงานที่สถานอนามัยปัจจุบันนี้ส่วนมากอยู่ในช่วง 1-10 ปี เช่นกันถึงร้อยละ 87.3 การได้เลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษ 2 ชั้น ส่วนมากได้ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 42 และไม่เคยได้เลย ร้อยละ 41.8 ในจำนวนผู้ที่ไม่เคยได้รับ 2 ชั้นนี้ มีผู้ที่ ปฏิบัติงานมานานมากกว่า 7 ปี ร้อยละ 3.2 จำนวนหมู่บ้านในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ 1 คน ส่วนมากมีคนละ 4-6 หมู่บ้าน ร้อยละ 50.47 รองลงมา มี คนละ 1-3 หมู่บ้าน ร้อยละ 45.78

2. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในชนบทจังหวัดร้อยเอ็ดส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 40.9 รองลงมาคือระดับปานกลาง ร้อยละ 26.3 ส่วนระดับพอใช้และระดับดีมีจำนวนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 16.4 และ 16.2 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยแล้วมีความรู้อยู่ในระดับ ปานกลางค่อนข้างดี โดยมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 16.8 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ดีทางทฤษฎีเกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า แต่ความรู้ทางด้านปฏิบัติ พบว่ายังอยู่ในระดับต่ำ

3.ทัศนคติของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีทัศนคติต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนมากอยู่ใน ระดับดีถึงร้อยละ 45.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ทั้งหมด เท่ากับ 3.54 ซึ่งอยู่ใน ระดับดี แต่ก็มีทัศนคติที่ไม่ดีอยู่ถึง ร้อยละ 19.0 และเป็นที่น่าสังเกตว่า มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 91.8 ที่ไม่ต้องการรับดำเนินการในเรื่องนี้ เจ้าหน้าที่ที่มีความเชื่อในเรื่องความรุนแรงของโรค และให้ความสำคัญกับชุมชนมาก

4. ผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ปี พ.ศ. 2533 ผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ทำได้ในระดับดีมากถึง ร้อยละ 58.5 แต่ถ้าจะดูไปแล้วผลงานที่ทำได้นี้ ส่วนมาก เป็นผลมาจากการกำจัดสุนัขมากกว่า การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่สุนัขนั้น ทำได้ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การฉีดวัคซีนป้องกันโรคแต่ละตัวแก่สุนัข เจ้าของสุนัขต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเอง ฉะนั้น เจ้าของสุนัขที่รักสุนัขจริง ๆ เท่านั้นที่จะ ยอมให้เจ้าหน้าที่ฉีดวัคซีนแก่สุนัขของตัว ถ้าไม่ อย่างนั้นก็ยอมให้เจ้าหน้าที่กำจัดสุนัขของตน เสีย ส่วนการฉีดฮอร์โมนคุมกำเนิดในสุนัข เพศเมียนั้นทำได้ข้อย่อยมาก การประชาสัมพันธ์เรื่องนี้ยังเข้าถึงประชาชนน้อย ทั้ง ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่เองก็ยังไม่เห็นความสำคัญของเรื่องนี้มากนัก จะดำเนินการจริง ๆ เฉพาะพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคนี้ เท่านั้น

5. ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ กับความรู้ ทศนคติและผลการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ กับความรู้ ทศนคติและผลการปฏิบัติงานพบว่า มีปัจจัยเพียงไม่กี่ตัวเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันทางสถิติ คือ ความรู้กับจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย $P = 0.0278$ ทศนคติกับระยะเวลาในการปฏิบัติงาน $P = 0.027$ ทศนคติกับตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน $P = 0.0042$ ผลงานกับจำนวน หมู่บ้านในความรับผิดชอบ $P < 0.05$ ผลงานกับจำนวนเจ้าหน้าที่ต่อสถานอนามัย $P < 0.05$

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าจะสามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ทุกระดับของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อหาแนวทางสนับสนุนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ ปฏิบัติตามสถานอนามัยต่าง ๆ ให้มีความรู้ ทศนคติที่ดีต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า อันจะเป็นผลให้การดำเนินงานในเรื่องนี้ประสบผลสำเร็จและส่งผลให้ประเทศไทยปลอดจาก ผู้เสียชีวิตด้วยโรคพิษสุนัขบ้าได้ในที่สุด โดยการ

1. ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติ เกี่ยวกับโรคนี้ เพราะผลจากการวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่มีความรู้ดี เฉพาะทางทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัตินั้นพบว่ายังต่ำใน เรื่องวิธีปฏิบัติภายหลังสัมผัสเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าในเด็กอ่อน ระยะเวลาในการส่งห้วสัตว์ตรวจทางห้องปฏิบัติการ และวิธีฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ผลิตจากเซลล์เพาะเลี้ยงที่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ไม่เคยได้ปฏิบัติจริง 7 หน่วยเหนือควรจะเร่งผลิตสื่อความรู้ต่าง ๆ ที่ทันสมัย โดยเฉพาะคู่มือการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิดต่าง ๆ เพราะปัจจุบันมีมากมายหลายอย่างจนเจ้าหน้าที่สับสนถึงวิธีการใช้ที่ถูกต้อง เพื่อประกอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เหล่านี้ และหาระบบที่จัดส่งให้ถึงเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในพื้นที่จริง ๆ เพราะพัฒนาการใหม่ ๆ ยังเข้าถึงเจ้าหน้าที่เหล่านี้ไม่มากนัก ควรจะได้มีการฝึกอบรมเรื่องปฏิบัติการ เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้รู้ว่าการทำงานจริง ๆ นั้นเป็นอย่างไร เมื่อพบอุปสรรคต่าง ๆ จะสามารถแก้ไขเองได้

2. ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีทัศนคติที่ดีและเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเกี่ยวกับโรคนี้ เพราะมีเจ้าหน้าที่จำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติไม่ต่องานนี้ ในการดำเนินงานนั้นไม่ควรเร่งเป้าหมายกับเจ้าหน้าที่ เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ไม่พร้อมจะทำให้ปัญหาต่าง ๆ เกิดตามมา เป็นต้นว่าเป็นหนี้ค่าวัคซีนกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร้อยเอ็ด หรือเมื่อเจ้าหน้าที่เร่งงานกับชาวบ้าน ก็จะมีผลให้ชาวบ้านขัดใจกันกับเจ้าหน้าที่เปล่า ๆ เช่นเมื่อเจ้าหน้าที่กำจัดสุนัขของชาวบ้านที่ไม่ยอมฉีดวัคซีนป้องกันโรคนี้ ก็จะถูกชาวบ้านตำหนิว่าเจ้าหน้าที่โหดร้าย (บุญ ขอ เสงี่ยม, 2531) แทนที่การดำเนินงานจะได้ผลดี ปีต่อ ๆ ไปอาจจะทำไม่ได้เลย และยังจะส่งผลให้ชาวบ้านไม่ไปใช้บริการของสถานอนามัยอีกด้วย ผลสุดท้ายจะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ชอบงานนี้และจะเป็นผลเสียในที่สุด สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานได้ผลดี ควรมีสิ่งตอบแทนในผลการดำเนินงาน เช่น ให้ขึ้นเงินเดือนกรณีพิเศษ 2 ชั้น เพื่อจะได้เป็นขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานต่อไป แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานมาแล้วไม่ต่ำกว่า 12 ปีขึ้นไปที่ยังไม่เคยได้ 2 ชั้นเลยแม้เพียงครั้งเดียว จำนวน 9 คน ตามปกติการได้เงินเดือนขึ้นกรณีพิเศษ 2 ชั้นจะให้กับข้าราชการร้อยละ 15 ของจำนวนทั้งหมด เมื่อเฉลี่ยแล้วทำงาน 7 ปี จะได้ 2 ชั้น 1 ครั้ง เจ้าหน้าที่กลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มที่น่าให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีขวัญและกำลังใจที่จะทำงานต่อไป

อย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เพราะเป็นการศึกษาที่ใช้แบบสอบถาม เป็น เครื่องมือ เพียงอย่าง เดียวในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ได้ข้อมูลที่สะดวกต่อการประมวลผล เพื่อการวิเคราะห์ แต่ไม่อาจทราบถึงต้น เหตุหรือ ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และ ผลการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า ได้ทั้งหมด เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ตลอดจนบรรยากาศของหน่วยงาน ลักษณะของชุมชนที่ตั้งของสถานบริการจะ เอื้อต่อการสนับสนุนการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร การสนับสนุนและการนิเทศงานจากจังหวัดและ ส่วนกลางเป็นอย่างไร และนอกจากนี้การศึกษานี้เป็นการศึกษาความรู้ ทักษะ และ ผลการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในทัศนะของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขด้วยกัน ถึง แม้จะเป็นผู้รู้ในปัญหา และ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างละเอียด แต่ก็อาจมีอคติและข้อบกพร่องได้

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะทั่วไปของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส ที่พักอาศัย คนในอุปการะ ศาสนาที่นับถือ วุฒิการศึกษา เดิม หนังสือและวารสารที่อ่าน การศึกษาเพิ่มเติมจนสำเร็จ ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน รายได้ เมื่อเทียบกับรายจ่าย การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า การได้รับการอบรม เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า จำนวนเจ้าหน้าที่ต่อสถานอนามัย ระดับเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ ระยะเวลาปฏิบัติงานในสถานอนามัย จำนวนครั้งที่ได้ 2 ชั้น และจำนวนหมู่บ้านใน ความรับผิดชอบต่อเจ้าหน้าที่ 1 คน

2. ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถาน อนามัยจังหวัดร้อยเอ็ด ต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าว่าอยู่ในระดับดี และรู้ว่า เจ้าหน้าที่เหล่านี้ มีความรู้ดีเกี่ยวกับทางด้านอันตรายและความรุนแรงของโรค แต่ไม่ค่อย รู้วิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง

3. ทำให้ทราบถึงระดับทัศนคติของ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถาน อนามัยจังหวัดร้อยเอ็ด ต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าว่าอยู่ในระดับดี และรู้ว่า ถึงแม้เจ้าหน้าที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อ เรื่องนี้ แต่ก็ไม่ชอบที่จะทำงานนี้ถึงร้อยละ 91.8

4. ทำให้ทราบผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในปี พ.ศ. 2533
5. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะและผลการปฏิบัติงานกับตัวแปรต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า
6. ทำให้ผู้บริหารสามารถหาแนวทางการแก้ไขป้องกันการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าในจังหวัดร้อยเอ็ดได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความรู้ ทักษะ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า โดยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และการสังเกตร่วมด้วย
2. ศึกษาความรู้ ทักษะและผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า เปรียบเทียบกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในชนบทกับในเมือง
3. ควรศึกษาทัศนคติของนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดและสาธารณสุขอำเภอต่องานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า
4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้า เปรียบเทียบกับการยอมรับของชุมชน
5. ควรศึกษาหารูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคพิษสุนัขบ้าให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย